

Doctrina - Podještědské gymnázium, s.r.o.

Oddíl E – učební osnovy
I.2.A

DOCTRINA
PODJEŠTĚDSKÉ GYMNÁZIUM

LITERATURA

I.2.A – Literatura

Charakteristika předmětu: LITERATURA v nižším stupni osmiletého studia

---

Obsah předmětu

Vzdělávací obsah předmětu literatura vychází ze vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace a vzdělávacího oboru Český jazyk a literatura Rámcového vzdělávacího plánu pro základní vzdělání. Úzce souvisí s předmětem český jazyk a komunikace. Některé složky předmětů se prolínají, neboť se literární texty stávají výchozím materiálem pro slohovou výchovu a naopak je věnována pozornost jazykové stránce literárních textů.

V literatuře pracují studenti s literárními texty. Stěžejními výukovými prostředky jsou dílny čtení a čtenářské lekce. Studenti si v nich budují čtenářské chování, rozvíjejí čtenářskou odezvu a porozumění textu. Učí se vybrané texty reprodukovat, popsat jejich strukturu a jazyk děl, rozlišit základní literární žánry, charakterizovat základní literární směry. Vytvářejí vlastní texty a zúčastňují se dramatických pořadů.

Při výuce se využívá některých znalostí z učiva předmětů hudební výchova, výtvarná výchova, kořeny evropské kultury, dějepis a dramatická výchova.

V předmětu jsou realizována průřezová témata Osobnostní a sociální výchova, Multikulturní výchova a částečně Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech a Mediální výchova.

Časové vymezení předmětu

	vyučovací hodina	cvičení
prima	2	X
sekunda	2	X
tercie	2	X
kvarta	2	X

Organizace výuky

Výuka probíhá většinou v kmenových učebnách, výjimečně v terénu (např. v knihovně). Součástí předmětu je i návštěva komponovaných pořadů nebo divadelních představení.

Výchovné a vzdělávací strategie

Četba a návštěva divadelních nebo filmových představení se stává prostředkem k formulování názorů studentů na umělecké dílo i na okolní svět. Četba spoluvytváří osobnost studentů a pomáhá jim lépe chápat mezilidské vztahy.

Kompetence k učení

- umožňujeme studentům autokorekci jejich chyb

I.2.A – Literatura

- motivujeme studenty pro další učení
- vedeme je k tomu, aby kriticky přistupovali k různým zdrojům informací

Kompetence k řešení problémů

- zařazujeme úkoly, jež posilují schopnost využívat vlastních zkušeností a vlastního úsudku studentů
- rozvíjíme jejich fantazii a kreativitu
- podporujeme studenty v samostatném řešení daného problému
- klademe důraz na analýzu přečtených textů a kritické posouzení jejich obsahu, na jejich porovnávání, zjištění shod a odlišností, třídění podle hledisek, na zobecnění

Kompetence komunikativní

- zařazujeme mluvní cvičení, diskusní kroužky a besedy
- dbáme na jazykovou kulturu projevu a vedeme zároveň studenty k výběru adekvátních jazykových prostředků (podle komunikačního záměru)

Kompetence sociální a personální

- využíváme práce ve skupině k tomu, aby studenti byli schopni stanovit si pravidla, následně je respektovat a aby se naučili organizovat práci vlastní i aktivity celé skupiny
- uplatňujeme individuální přístup k talentovaným studentům, ale i ke studentům s poruchami učení (hlavně při čtení)
- vnášíme přátelskou atmosféru do procesu výuky
- posilujeme sebedůvěru studentů a jejich samostatný rozvoj

Kompetence občanské

- respektujeme věkové, intelektové, sociální a etnické zvláštnosti studentů
- podporujeme u studentů projevování pozitivních postojů k uměleckým dílům, k ochraně kulturního dědictví a ocenění tradic
- podněcujeme studenty, aby se zapojili do kulturního dění ve škole nebo v obci, případně aby se podíleli na organizaci kulturních akcí

Kompetence pracovní

- podporujeme u studentů smysl pro povinnost vyžadováním domácí přípravy na výuku (např. shromažďování materiálů)
- kontrolujeme samostatné práce studentů

Kompetence digitální

- rozvíjíme a aplikujeme znalosti a dovednosti v textovém editoru Word a PowerPoint a v dostupných online nástrojích

I.2.A – Literatura

Rozpracování vzdělávacího obsahu vyučovacího předmětu

P R I M A		
Učivo	Očekávané výstupy	Poznámky
Tvořivá práce s literárním textem <ul style="list-style-type: none"> • pohádka, báje (mýtus), pověst, bajka 	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>student pracuje s vlastní knihou i se zadanými texty; porovnává je a nachází typické rysy jednotlivých žánrů; při těchto činnostech rozvíjí svou kreativitu</i> ○ <i>seznamuje se se zvyky a tradicemi národů Evropy</i> ○ <i>recituje nebo výrazně čte umělecké texty</i> 	Realizována PT Osobnostní a sociální výchova a Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech Využití znalostí učiva předmětu kořeny evropské kultury
Interpretace vybraných literárních děl, včetně vlastní četby	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>student písemně i ústně formuluje dojmy z četby, hodnotí a charakterizuje jednotlivé prvky literárního díla (postavy, prostředí)</i> ○ <i>student rozvíjí čtenářské strategie a používá je k porozumění vlastních i společných textů (předvídání, shrnování, kladení otázek, vizualizace, objasňování...)</i> ○ <i>student posiluje a kultivuje své čtenářské chování a odezvu, tj. samostatně či s dopomocí si vybírá texty, jež mu přinášejí čtenářský prožitek; rozlišuje znaky, které mu umožní se rozhodnout, zda je text vhodný k účelu jeho čtení</i> ○ <i>student neustále prodlužuje dobu samostatného tichého čtení, hlasité čtení je výrazné a plynulé</i> 	
Literární historie a teorie <ul style="list-style-type: none"> • starověká literatura • ústní lidová slovesnost • titul, námět, téma, postava, prostředí • lyrika a epika • terminologie z poetiky (např. přirovnání) 	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>student vymezí základní rysy starověké literatury a porovnává ji se současnou</i> ○ <i>postihne základní rysy lidové slovesnosti; aplikuje je na známých textech</i> ○ <i>osvojuje si základní pojmy literární teorie: rozlišuje lyriku od epiky; pozná přirovnání a dokáže pracovat s vlastními příklady; formuluje náměty (témata) textů a porovnává je; student popíše hlavní postavu a prostředí, hodnotí jednání postav</i> 	Využití znalostí učiva předmětu kořeny evropské kultury (dílna Antické mýty)
<ul style="list-style-type: none"> • Mládež a kultura 	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>student formuluje dojmy z uměleckého zážitku z divadelního nebo filmového představení; hodnotí jednání postav, herecké výkony, atmosféru představení</i> ○ <i>při diskusi se vzájemně poznává se spolužáky a učí se kooperaci v kolektivu</i> 	Realizováno PT Osobnostní a sociální výchova (kreativita) Výuka se realizuje i mimo budovu školy
<ul style="list-style-type: none"> • Návštěva knihovny 	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>student se orientuje ve školní a městské knihovně; dokáže se najít knihy blízké vlastním zájmům i pro</i> 	Výuka se realizuje mimo budovu školy

I.2.A – Literatura

	<p>výuku</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ vyhledává informace v různých typech katalogů tak, aby si dokázal najít knihu k přípravě referátu; pracuje s počítačovým katalogem, využívá webové vyhledávače; 	
--	---	--

S E K U N D A		
Učivo	Očekávané výstupy	Poznámky
Interpretace literárních děl	<ul style="list-style-type: none"> ○ student pracuje s vlastní knihou; tvoří zápis, v němž charakterizuje postavy a postihuje smysl textu ○ student rozvíjí čtenářské strategie a používá je k porozumění vlastních i společných textů ○ student posiluje a kultivuje své čtenářské chování a odezvu, tj. samostatně či s dopomocí si vybírá texty, jež mu přinášejí čtenářský prožitek; rozšiřuje svá čtenářská teritoria o další žánry ○ student neustále prodlužuje dobu samostatného tichého čtení, hlasité čtení je výrazné a plynulé 	Realizováno PT Osobnostní a sociální výchova
Tvořivá práce s literárním textem <ul style="list-style-type: none"> • žánry: horor, detektivka, fantasy, sci-fi, příběhy s napětím a tajemstvím; • young adults 	<ul style="list-style-type: none"> ○ student charakterizuje probírané žánry, nachází obdobné texty ve vlastní četbě, tvoří vlastní autorské texty dle probíraných žánrů ○ rozvíjí svou kreativitu, dochází k sebepoznání ○ dramatizuje vlastní vytvořené nebo zadané texty, a to ve spolupráci se spolužáky; aplikuje znalosti získané z oblasti literární teorie; zdokonaluje se v kultuře mluveného projevu ○ recituje nebo výrazně čte umělecké texty 	Využití znalostí z učiva dramatické výchovy
Literární historie a teorie <ul style="list-style-type: none"> • literární hrdina a jeho charakteristika • kompozice literárního díla • jazyk literárního díla 	<ul style="list-style-type: none"> ○ student hodnotí jednání postav ○ jednoduše popisuje jazyk literárního díla ○ uvědomí si stavbu jednoduchých textů (chronologie, retrospekce) 	
Mládež a kultura	<ul style="list-style-type: none"> ○ student formuluje dojmy z divadelního nebo filmového představení; zamýšlí se nad příčinami jednání postav, používá vhodné hodnotící výrazy 	

T E R C I E		
Učivo	Očekávané výstupy	Poznámky
Interpretace děl různých funkčních stylů	<ul style="list-style-type: none"> ○ student pracuje se společnou i vlastní četbou; v diskusi hodnotí jednání postav, charakterizuje dobu a prostředí ○ hodnotí mezilidské vztahy 	Realizováno PT Osobnostní a sociální výchova

I.2.A – Literatura

	<p><i>v přečtených dílech a bere si vzory pro své jednání</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ <i>reprodukuje texty různých funkčních stylů; nachází jejich shody a rozdíly v porovnání s texty beletristickými</i> 	
Tvořivá práce s literárním textem	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>student tvoří vlastní literární texty</i> ○ <i>recituje nebo výrazně čte umělecké texty</i> ○ <i>rozpozná individuální styl autora nebo společné rysy textů určité doby (např. sonet v renesanci a ve 20. století) porovnává cestopisy středověké a současné, nachází shody a rozdíly v obsahu i formě</i> 	
Literární historie a teorie <ul style="list-style-type: none"> ● <i>hlavní vývojová období literárních dějin od počátku do renesance</i> ● <i>úvod do versologie: rytmus, rým; volný verš; základní tropy a figury</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>student dokáže na základě práce s textem najít typické rysy literatury určitého období</i> ○ <i>získané informace ověřuje v literárněhistorických pramenech</i> ○ <i>rozpozná jazykové zvláštnosti literárního díla určitého období</i> ○ <i>používá základní pojmy z versologie; rozliší volný a vázaný verš; rozliší tzv. bohatý rým od gramatického a asonance; rozpozná (a vytvoří) jednoduché metaforu a metonymie); vnímá libozvučnost verše</i> 	Využití znalostí učiva předmětu dějepis a český jazyk a komunikace
Mládež a kultura	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>student kriticky hodnotí uměleckou úroveň inscenace; porovná adaptované filmové dílo s knižním originálem; rozliší prostředky filmové řeči od výrazových prostředků beletrie</i> ○ <i>přejímá zodpovědnost za své postoje a prezentuje svůj názor</i> 	Realizováno PT Výchova demokratického občana (občanská společnost a škola)

K V A R T A		
Učivo	Očekávané výstupy	Poznámky
Interpretace literárních děl	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>student pracuje se společnou mimočítankovou četbou; v diskusi hodnotí jednání postav, charakterizuje dobu a prostředí; nachází paralely mezi postavami jednotlivých literárních období; rozpozná a vymezí literární typ</i> ○ <i>reguluje své jednání a cvičí sebekontrolu</i> ○ <i>charakterizuje individuální styl autora</i> 	Realizována PT Osobnostní a sociální výchova a Multikulturní výchova (kulturní diferenciací)
Tvořivá práce s literárním textem	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>student tvoří vlastní literární texty</i> ○ <i>recituje nebo výrazně čte umělecké texty</i> 	
Literární historie a teorie <ul style="list-style-type: none"> ● <i>struktura literárního díla (kompozice; autor, vypravěč a pásmo postav)</i> ● <i>hlavní vývojová období literárních</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>student porovnává literární žánry jednotlivých období i jejich funkci</i> ○ <i>orientuje se ve struktuře literárního díla; rozpozná rámcovou</i> 	Využití znalostí učiva předmětu hudební výchova a výtvarná výchova

I.2.A – Literatura

<p>dějin od renesance do konce 19. st.</p>	<p><i>konstrukci; pozná rozdíl mezi vypravěčem a autorem; charakterizuje řeč autorskou a řeč postav</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ <i>charakterizuje výrazové prostředky, typické pro určité literární období</i> ○ <i>orientuje se v základních literárních směrech, vymezí, v čem se shodují s jinými (např. středověk s barokem) a liší od předchozích, přiřadí k nim významné představitele, ať v české či světové literatuře</i> ○ <i>poznává vlastní zakotvení v evropské kultuře (vlivy jednotlivých směrů na naše umění)</i> 	
<p>Mládež a kultura</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>student porovnává obsahovou stránku divadelního (nebo filmového) představení s přečtenou knihou</i> ○ <i>po zhlédnutí představení porovnává život u nás a v Evropě a uvědomuje si, v čem se naše mentalita liší od mentality jiných národů</i> 	<p>Realizováno PT Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (Jsme Evropané)</p>